

Versiune anonimată

Nr. de registru : 1284608

C-163/24 - 1

Cauza C-163/24

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

1 martie 2024

Instanța de trimitere:

Curtea de Apel București (România)

Data deciziei de trimitere:

21 decembrie 2023

Apelant-reclamant:

BX

Intimate-pârâte:

Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice

Curtea de Apel București

[OMISSIS]

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL BUCUREȘTI – SECȚIA A III-A CIVILĂ
ȘI PENTRU CAUZE CU MINORI ȘI DE FAMILIE
ÎNCHEIERE
Ședința publică din data de 21.12.2023
[OMISSIS]

Pe rol se află soluționarea apelului formulat de:

– apelantul-reclamant **BX** [OMISSIS]

în contradictoriu cu:

– intimatul-pârât **STATUL ROMÂN PRIN MINISTERUL FINANTELOR PUBLICE** [OMISSIS]

– intimata-pârâtă **CURTEA DE APEL BUCUREȘTI** [OMISSIS]

împotriva sentinței civile nr. 960/01.07.2016 pronunțate de Tribunalul București – Secția a IV-a Civilă, [OMISSIS]având ca obiect „acțiune în răspundere delictuală”.

[OMISSIS] [aspecte de procedură]

CURTEA,

Deliberând asupra cauzei de față, constată următoarele:

I. A) Fapte pertinente

1. Domnul BX (reclamantul), cetățean român, a depus la Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Argeș [APIA – CJ Argeș] cererea înregistrată sub nr. 271/14.05.2007 pentru schemele de sprijin SAPS, PNCD (schema de plată unică pe suprafață, plăți naționale directe complementare) și zone defavorizate din punct de vedere natural (LFA) pentru anul 2007, prin care a solicitat sprijin pentru o suprafață agricolă totală de 264,71 ha.
2. Reclamantul a menționat că suprafața este compusă din următoarele parcele: 1,26 ha (fânețe) în localitatea Dâmbovicioara, bloc fizic 52, nr. hartă 15; 42,72 ha în localitatea Valea Mare Pravăț, bloc fizic 327, nr. hartă 065; 91,64 ha în localitatea Valea Mare Pravăț, bloc fizic 323, nr. hartă 003, și 129,09 ha în localitatea Rucăr, bloc fizic 728, nr. hartă 002, suprafețe ce au fost determinate și identificate de către reclamant pe hărțile puse la dispoziție de APIA.
3. În urma unui control administrativ realizat de APIA – CJ Argeș, s-a constatat că pentru unele dintre suprafețele declarate de reclamant au formulat cereri și alte persoane, astfel că pentru lămurirea acestei situații s-a emis solicitarea de clarificări nr. 352587 din 20.10.2007 prin care s-a precizat că există suprapuneri în mai multe blocuri fizice.
4. În data de 28.11.2007, reclamantul împreună cu reprezentanții celorlalte părți interesate au clarificat aspectele legate de declararea acelorași suprafețe în blocurile fizice 18527-728 și 13524-322 și 323, stabilind suprafețele folosite de fiecare dintre fermieri. Potrivit acestor mențiuni, ce poartă și semnătura reclamantului, acesta folosea în blocul fizic 18527-728 doar suprafața de 45 ha din 129,09 ha cât declarase în cererea inițială.
5. În data de 28.11.2007, reclamantul a depus la APIA – CJ Argeș formularul M1.1 – „Schimbare de declarație de suprafață” prin care corectează declarația inițială în

sensul că declară pentru blocul fizic 18527-728 o suprafață de 45 ha, în loc de 129,09 ha, cât declarase în cererea inițială.

- 6 Reclamantul a depus și o declarație olografă în care precizează că, urmare a unei identificări corecte a limitelor muntelui Găinațu Mic din masivul Iezer-Păpușa, toate părțile interesate au convenit că suprafața utilizată de către reclamant în anul 2007 în blocul fizic 18527-728 (conform indicativului APIA), nu este de 129 ha cât figura în declarația inițială, ci de doar 45 ha. A menționat reclamantul că diferența a provenit din două erori: una de 52 ha datorată identificării greșite a limitelor muntelui Găinațu Mic, în condițiile în care pe harta APIA nu existau niciun fel de repere de orientare (nume de văi, de râuri, cote de înălțime etc.) și o eroare concretizată în alte aproximativ 33 ha provenind din diferența dintre suprafața din contractul de arendă (210 ha) și însumarea suprafețelor celor două blocuri fizice ce compun muntele Găinațu Mic [OMISSIS].
- 7 Având în vedere schimbarea declarației de suprafață, APIA – CJ Argeș a considerat că reclamantul se face vinovat de supradecларarea suprafețelor cu o diferență procentuală de 46,56 %, motiv pentru care a emis decizia nr. 2004576/28.05.2008 prin care a exclus cererea acestuia de la plată, în baza articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1973/2004.

I. B) Litigiul original; dosarul nr. 44537/3/2008 [OMISSIS]

- 8 Prin cererea de chemare în judecată ce a format obiectul dosarului nr. 44537/3/2008 pe rolul Tribunalului București – Secția de Contencios Administrativ și Fiscal, reclamantul BX a chemat în judecată Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA), solicitând instanței să constate dreptul său de a primi subvenția pentru anul 2007, obligarea APIA la revizuirea deciziei nr. 2003576/28.05.2008 [și] să stabilească drepturile bănești care i se cuvin potrivit legii (28 168,82 euro) pentru cele 263,26 ha de pășune utilizate, sumă actualizată la data efectuării plății.
- 9 Reclamantul a depus o cerere completatoare prin care a solicitat obligarea APIA Argeș la plata sumei de 697 391 de euro despăgubiri pentru prejudiciile suferite ca urmare a respingerii nelegale a cererii privind acordarea subvenției pentru schemele de plată în anul 2007, astfel: 35 000 de euro daune morale și 347 391 de euro daune materiale.
- 10 Reclamantul a susținut că decizia APIA prin care a fost exclus de la acordarea subvenției aferente anului 2007 trebuie anulată, întrucât modificarea cererii inițiale de subvenție cu privire la suprafața exploatată și existența, astfel, a unei supradecларări de suprafață ce a atras aplicarea sancțiunii prevăzute de articolul 138 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1973/2004 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003 s-a datorat exclusiv culpei pârâtei APIA, care a pus la dispoziție pentru identificarea blocurilor fizice de pășune exploatată hărți topografice eronate, care nu respectau cerințele impuse de

legislația europeană (articolul 20 din Regulamentul nr. 1782/2003 [OMISSIS]) în sensul că nu era asigurată o precizie cartografică suficientă.

- 11 Au fost invocate și prevederile articolului 68 din Regulamentul nr. 796/2004 de stabilire a normelor de aplicare a ecocondiționalității, a modulării și a sistemului integrat de gestionare și control, referitoare la situațiile de excepție în care nu se aplică reducerile și excluderile prevăzute de regulament, reclamantul arătând că a prezentat date factice corecte, astfel că nu a existat o supradeclarare de suprafață, ci doar o identificare greșită, precum și faptul că poate demonstra prin orice mijloc de probă că este nevinovat în sensul că, deși ar exista o supradeclarare, aceasta nu se datorează culpei sale, ci impreciziei și erorilor cuprinse în hărțile APIA.
- 12 În susținerea cererii sale, reclamantul a solicitat administrarea probelor cu înscrisuri, martori și expertiza topografică.
- 13 Tribunalul București - Secția de contencios administrativ și fiscal a încuviințat proba cu înscrisuri [și] a respins proba testimonială și proba cu expertiză în specialitatea topografie ca nefiind utile cauzei.
- 14 Prin **Sentința civilă nr. 220/20.01.2011**, Tribunalul București – Secția de contencios administrativ și fiscal a respins acțiunea formulată de reclamant, reținând, în esență, că este neîntemeiată apărarea reclamantului fondată pe dispozițiile articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 în ceea ce privește nevinovăția acestuia în supradeclararea suprafeței, întrucât acesta cunoștea din actul de închiriere și contractul de vânzare-cumpărare că suprafața de teren în acte este de 211,06 ha, nu [de] 264,71 ha, cât a declarat, iar ceea ce interesează la analiza vinovăției reclamantului la momentul depunerii cererii este supradeclararea în raport cu suprafața din titlul reclamantului asupra terenului.
- 15 Reclamantul a declarat recurs împotriva acestei hotărâri, solicitând Curții de Apel București – Secția a VII-a contencios administrativ și fiscal casarea sentinței și rejudecarea cauzei în vederea administrării unor probe concludente, respectiv proba cu expertiză topografică și proba testimonială.
- 16 Reclamantul a invocat că în cauză nu se poate vorbi despre o supradeclarare, ci de o identificare greșită a limitelor muntelui, faptă ce nu este pedepsită nici de legislația europeană, nici de cea națională, mai ales atunci când nu s-a realizat din vina fermierului.
- 17 S-a mai arătat că vinovăția reclamantului sau a APIA nu se poate determina decât în raport cu faptul real, adică în raport cu suprafața muntelui, și nu cu declarațiile uneia sau alteia dintre părți, iar pentru a vedea care este suprafața reală, ar fi fost necesară fie o expertiză topografică, fie un control pe teren al APIA; or, un astfel de control a fost efectuat pe o parte din suprafața muntelui Găinațul Mic și nu [s-]a găsit niciun fel de neregulă.
- 18 Reclamantul a mai susținut și că, în cuprinsul contractului său de închiriere, sunt menționate expres limitele muntelui Găinațul Mic, limite care sunt aceleași cu cele

- existente pentru golul alpin deținut în muntele Găinașul Mic de Obștea Moșnenilor Nămăiești, proprietarul de la care reclamantul a închiriat, astfel cum acestea sunt arătate și în Sentința civilă nr. 245/26.11.1932 a Tribunalului Mușcel (titlul de proprietate al Obștii Moșnenilor Nămăiești), în care suprafața este de 261,76 ha.
- 19 Dacă există dubii cu privire la faptul că reclamantului i-au fost închiriate numai 210 ha din cele 262 ha ale respectivului gol alpin și nu golul alpin în integralitatea sa, ținând cont că există un început de dovadă scrisă, sunt admisibile și alte probe precum declarații de martori sau expertiză topografică, probe care ar putea clarifica aspecte importante precum suprafața reală a muntelui și utilizarea muntelui în limitele existente în contract.
 - 20 Reclamantul a susținut și că hărțile APIA nu sunt corecte, aspect recunoscut chiar de către APIA Argeș în sensul că, în cazul hărții cu blocul fizic 18527-728, nu s-au respectat dispozițiile legale cu privire la scara la care aceasta trebuia prezentată fermierului, or harta acestui bloc fizic este exact harta pe care au fost făcute greșelile de orientare și tot pe această hartă apar și erorile cu plasarea greșită la reperele topografice.
 - 21 Retragera suprafeței de 84,09 ha prin formularul de retragere s-a făcut în mod eronat întrucât, la acel moment, reclamantul nu avea cunoștință de faptul că limita dintre localitățile Rucăr și Valea Mare Pravăț era trecută greșit pe hărțile APIA, fapt pe care l-a descoperit ulterior, la începutul lunii mai 2008, după ce APIA Argeș i-a dat parola de acces la sistemul de hărți *LPISweb*, și prin confruntarea acestuia cu datele oferite de sistemul *Google Earth* a putut determina cu precizie mult mai mare limita estică și nordică a muntelui Găinașul Mic și a putut să își dea seama de ce au apărut erori la identificarea muntelui și la delimitarea suprafeței.
 - 22 Prin memoriul înregistrat la data de 15.05.2008 la APIA Argeș, reclamantul a anunțat respectiva situație de fapt, motiv pentru care APIA ar fi trebuit să revoce formularul M.1.1 de retragere, mai ales că procedura de efectuare a plăților a început 5 zile mai târziu, iar APIA avea obligația, conform propriilor proceduri, dar și legislației europene, să verifice afirmațiile fermierului, inclusiv prin intermediul unui control pe teren.
 - 23 În fața instanței de recurs (Curtea de Apel București, instanță de ultim grad de jurisdicție în speță), reclamantul a formulat o *cerere de sesizare a Curții de Justiție a Uniunii Europene pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare referitoare la interpretarea articolului 68 alineatele (1) și (2) din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.*
 - 24 [OMISSIS] [întrebările propuse de reclamant]
 - 25 Prin încheierea din data de 02.04.2012, Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal a respins cererea de sesizare a CJUE cu motivarea că *aspectele pe care reclamantul a înțeles să le invoce nu necesită o*

interpretare cu titlu preliminar din partea CJUE, în raport de dispozițiile articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

- 26 Prin **Decizia civilă nr. 1606/09.04.2012** (irevocabilă), Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal a respins recursul reclamantului, ca nefondat.
- 27 Curtea de Apel a reținut, în esență, că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de articolul 138 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1973/2004 pentru a se aplica sancțiunea neacordării niciunui ajutor reclamantului pentru anul 2007, având în vedere că acesta a supradeclarat suprafața pe care o utilizează și pentru care a solicitat sprijin, aspect stabilit în urma controlului administrativ efectuat de pârâta APIA – CJ Argeș, în urma căruia reclamantul a acceptat că suprafața declarată inițial nu este cea reală, și și-a schimbat declarația precizând că suprafața totală pe care o lucrează nu este de 264,71 ha, ci de 180,62 ha, diferența procentuală dintre aceste suprafețe fiind de 46,56 %.
- 28 Cu privire la suprafața ce trebuia trecută în cererea de sprijin, instanța a apreciat că, într-adevăr, suprafața ce trebuia declarată era suprafața agricolă reală netă ce rezulta din măsurarea de către deținătorul parcelei, care putea fi alta decât cea din actele de proprietate, astfel cum se prevede expres în Ghidul fermierului invocat de reclamant. Numai că, în cazul de față, în declarația inițială, reclamantul a declarat în blocul fizic 18527-728 o suprafață de 129,09 ha, iar în urma solicitărilor de clarificări din partea APIA – CJ Argeș, care a constatat că pentru acest bloc fizic se depuseseră cereri de sprijin atât de reclamant, cât și de Obștea de Moșneni Nămăiești (proprietarul de la care reclamantul închiriasse suprafața), s-a stabilit de către cei doi fermieri că, de fapt, reclamantul nu a închiriat întreaga suprafață de mai sus, ci doar 45 ha.
- 29 Prin depunerea de către reclamant a formularului MI.1 – „Schimbare de declarație de suprafață” prin care a corectat declarația inițială în sensul că a declarat pentru blocul fizic 18527-728 o suprafață de 45 ha, în loc de 129,09 ha cât declarase în cererea inițială, acesta recunoaște că eroarea este în declarația sa inițială, nu în declarația reprezentantului Obștii de Moșneni Nămăiești.
- 30 Atât declarația inițială, cât și declarația de schimbare a suprafeței au fost date în baza aceluiași hârti APIA, astfel că este neîntemeiată justificarea supradeclarării pe erorile din hărțile APIA. În condițiile în care aceste hărți nu cuprindeau suficiente elemente pentru identificarea corectă a suprafețelor, reclamantul trebuia să facă demersuri suplimentare pentru a stabili exact suprafața pe care o folosea pentru a evita supradeclararea, mai ales că între suprafața determinată de el inițial și suprafața trecută în contractul de închiriere exista o diferență semnificativă, de natură a pune la îndoială corectitudinea suprafeței determinată pe hărțile APIA.
- 31 Incorectitudinea hărților APIA nu poate justifica supradeclararea de către reclamant a suprafețelor pe care le utilizează, având în vedere și obligația prevăzută de articolul 7 litera c) din OUG nr. 125/2006 de a „înscris sub

- sanțiunea legii penale, date reale, complete și perfect valabile în formularul de cerere de plată directă pe suprafață și în documentele anexate, inclusiv lista suprafețelor”, precum și cea prevăzută la litera f) a aceluiași articol de a prezenta „documentele necesare care dovedesc dreptul de folosință și să poată face dovada că utilizează terenul pentru care s-a depus cererea”.
- 32 Reclamantul trebuia să se asigure că suprafața declarată este suprafața reală pe care o utilizează și pentru care deține documente care dovedesc dreptul de folosință, neputând justifica declararea unei suprafețe mai mari decât cea pe care o utilizează pe baza unor „incorectitudini” ale hărților APIA, incorectitudini ce nu pot justifica decât eventual o greșită identificare a suprafețelor cu privire la amplasamentul acestora pe hartă, dar în niciun caz o eroare de declarare a suprafeței de 46,56 %.
- 33 Curtea de Apel București a apreciat că prin formularul M1.1 „Schimbare de declarație de suprafață” semnat personal de reclamant, datat 28.11.2007, acesta a retras o parte din suprafața declarată inițial, astfel că este vorba de o retragere a unei suprafețe căreia îi sunt aplicabile dispozițiile articolului 22 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004.
- 34 Având în vedere că reclamantul a formulat cererea de retragere din 28.11.2007, după ce a primit solicitarea de clarificări nr. 352587/20.10.2007, rezultă că cererea sa nu îl exonerează de aplicarea sancțiunilor prevăzute de articolul 51 din același regulament, însă acestuia nu îi mai poate fi admisă cererea de acordare a sprijinului financiar pentru întreaga suprafață declarată inițial, cererea de retragere dovedind faptul că se face vinovat de supradecларarea suprafeței pentru care a formulat cererea inițială de sprijin.
- 35 Nu a fost admisă nici interpretarea reclamantului în sensul că, prin memoriul din 15.05.2008, a revocat declarația de retragere din 28.11.2007, întrucât Regulamentul (CE) nr. 796/2004 nu permite revocarea unei cereri de retragere a unei parcele, ci doar retragerea unor suprafețe.
- 36 De altfel, și în cazul celorlalte modificări aduse cererilor de plată prevăzute de articolul 15 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, alineatul (3) al acestui articol prevede că, „în cazul în care autoritatea competentă a informat deja agricultorul cu privire la neregulile pe care le conține cererea de ajutor sau atunci când l-a avertizat cu privire la intenția sa de a întreprinde un control la fața locului, iar la acest control se constată nereguli, modificările menționate la alineatul (1) nu sunt autorizate pentru parcelele agricole la care se referă aceste nereguli”.
- 37 Instanța a apreciat că situația reclamantului nu se încadrează nici în cazurile prevăzute de articolul 68 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 care reglementează excepțiile de la aplicarea reducerilor și excluderilor. Reclamantul a declarat inițial o suprafață totală de 264,71 ha, iar ulterior a retras o suprafață de 84,09 [ha], deși nu au existat modificări cu privire la situația din teren, de unde rezultă că nu a prezentat date faptice corecte și el era cel care avea răspunderea

exploatației agricole respective, astfel că trebuia să cunoască suprafața exactă pe care o utiliza și să o declare corect, în cazul declarării unei suprafețe incorecte făcându-se vinovat de supradeclararea suprafeței.

- 38 Cu privire la probele cerute de reclamant, Curtea de Apel a apreciat că proba cu martori nu era utilă cauzei, întrucât daunele materiale puteau fi dovedite cu înscrisurile depuse la dosarul cauzei, iar respingerea solicitării de daune s-a datorat respingerii capătului principal al acțiunii, nu nedovedirii daunelor materiale. În ceea ce privește proba cu expertiza topografică, s-a apreciat că nu era utilă cauzei, având în vedere motivele care au stat la baza întocmirii deciziei contestate (constatarea supradeclarării bazându-se pe retragerea unor suprafețe de teren de către reclamant), precum și faptul că incorectitudinea sau nelegalitatea hărților APIA nu pot justifica declarațiile eronate ale reclamantului cu privire la suprafețele pe care le folosea și pentru care a solicitat sprijin.
- 39 **Căile extraordinare de atac** (revizuirii, contestații în anulare) declarate de reclamant împotriva deciziei civile nr. 1606/09.04.2012 a Curții de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal au fost respinse, ca inadmisibile.
- 40 [OMISSIS]
- 41 [OMISSIS] [detalierea căilor extraordinare de atac exercitate]

I. C) Obiectul litigiului pendinte. Dosarul nr. 14526/3/2013

- 42 Reclamantul BX a solicitat, prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București, Secția a IV-a Civilă la data de 08.04.2013, în contradictoriu cu pârâții statul român, prin Ministerul Finanțelor Publice, și Curtea de Apel București, să se constate neaplicarea (încălcarea) dreptului comunitar de către Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal și atragerea răspunderii patrimoniale a statului român, în sensul acordării de despăgubiri pentru prejudiciile cauzate.
- 43 Reclamantul a pretins **daune materiale**: 21 637,88 euro, reprezentând valoarea subvenției pe suprafața neacordată, la care se adaugă 16 179,04 lei – actualizare, 64 623,25 lei – dobânda legală și 13 280,42 lei – penalități de întârziere calculate în temeiul articolului 73 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004; 74 000 de euro reprezentând prejudiciul cauzat prin rezilierea contractului de închiriere pentru golul montan Găinașul Mic; 40 000 de euro reprezentând penalități și cheltuieli de executare ca urmare a neplății ratelor la credit și 60 000 de euro reprezentând beneficiul nerealizat pentru perioada 2010-2012.
- 44 Reclamantul a pretins **daune morale** de 65 000 de euro, pentru neaplicarea dreptului comunitar de către instanța de fond și instanța de recurs investite cu soluționarea dosarului nr. 44537/3/2008. Cu privire la daunele morale, reclamantul a arătat că dificultățile financiare cauzate de neplata subvenției,

- urmare a încălcării legislației comunitare, au condus la apariția mai multor probleme atât la nivel familial, cât și în carieră: la nivel familial, un impact nefavorabil deosebit a fost provocat de pierderea apartamentului proprietate personală din București, în care locuia cu familia, ce a condus la crearea unei stări de tensiune în relațiile cu soția, care în final s-au concretizat prin pronunțarea unui divorț în urma căruia fetița sa, în vârstă de șase ani și jumătate, a fost încredințată mamei. Prin neplata datoriilor acumulate la bancă, reclamantul și-a pierdut credibilitatea atât în fața multor prieteni și cunoștințe, cât și în fața instituțiilor de credit.
- 45 Reclamantul a invocat faptul că cele două instanțe (Tribunalul București și Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal) nu au făcut aplicarea prevederilor articolului 20 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 și ale articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, precum și că nu au fost respectate prevederile articolului 267 TFUE coroborate cu cele ale articolului 148 alineatele (2) și (4) [din Constituția României], în sensul refuzului nemotivat al instanței de recurs (Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal) de a formula o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare către Curtea de Justiție a Uniunii Europene.
- 46 Cererea s-a întemeiat pe dispozițiile articolului 267 al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, prevederile Tratatului privind Aderarea României și Bulgariei la Uniunea Europeană, pe jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (cauzele [Köbler], [Cilfit], [Francovich și Bonifaci], [Brasserie du Pêcheur și Factortame] etc.), pe prevederile Constituției României [articolul 148 alineatele (2) și (4), articolele 126, 124, 52, 21, 16 și articolul 1 alineatul (3)], prevederile Codului civil (articolele 998-999 din Vechiul Cod civil, respectiv articolele 1349-1395 din Noul Cod civil), pe prevederile Codului de procedură civilă (articolele 4, 8, 10 punctul 7, 23, 112-114, 129), prevederile Regulamentelor (CE) nr. 1782/2003, (CE) nr. 796/2004 și (CE) nr. 1973/2004.
- 47 Pârâtul statul român, prin Ministerul Finanțelor Publice, s-a apărat susținând, în esență, că asupra tuturor aspectelor dezlegate irevocabil de către instanța de judecată nu se mai poate reveni pe calea invocării lor în cadrul unei acțiuni noi, iar modul în care cauza a fost soluționată prin decizie irevocabilă nu mai poate fi analizat de către instanța de judecată decât pe calea exercitării căilor extraordinare de atac, în condițiile prevăzute de lege. S-a susținut că răspunderea statului este o răspundere directă, limitată însă doar la prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale, în condițiile prevăzute de articolul 504 din Codul de procedură penală și niciuna dintre condițiile prevăzute de articolul 1357 din Codul civil nu se întrunește în speță pentru a se antrena răspunderea civilă delictuală a Ministerului Finanțelor Publice pentru fapta proprie.
- 48 Tribunalul București a respins excepțiile invocate de pârâtul statul român și a admis excepția lipsei calității procesuale pasive a Curții de Apel București, invocată din oficiu, reținând că statul roman prin Ministerul de Finanțe este

singura entitate care poate sta, în calitate de pârât, în astfel de acțiuni în răspundere civilă.

- 49 Prin **sentința civilă nr. 960/01.07.2016, Tribunalul București – Secția a IV-a civilă** a respins acțiunea în contradictoriu cu pârâtul statul român, prin Ministerul Finanțelor Publice, ca neîntemeiată.
- 50 Statuând că principiul răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate prin neaplicarea dreptului comunitar a fost recunoscut de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cauzele *Francovich și Bonifaci, Brasserie du Pêcheur și Factortame* și evocând pe larg cerințele stabilite în cauzele *Köbler și Traghetti del Mediterraneo*, Tribunalul a constatat că România nu are o legislație specială privind răspunderea statului pentru cazurile care decurg din jurisprudența Köbler, astfel încât ar trebui aplicate prevederile articolului 96 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, fiind vorba, în speță, de o cauză în materia contenciosului administrativ.
- 51 Analizând articolul 96 din Legea nr. 303/2004, Tribunalul București a reținut că statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare, iar dreptul persoanei vătămate la repararea prejudiciilor materiale cauzate prin erorile judiciare săvârșite în alte procese decât cele penale nu se va putea exercita decât în cazul în care s-a stabilit, în prealabil, printr-o hotărâre definitivă, răspunderea penală sau disciplinară, după caz, a judecătorului sau procurorului pentru o faptă săvârșită în cursul judecății procesului și dacă această faptă este de natură să determine o eroare judiciară.
- 52 Referitor la principiul efectivității care presupune ca legea internă să nu facă extrem de dificilă sau imposibilă obținerea despăgubirilor, chestiune care trebuie apreciată în funcție de împrejurările concrete ale speței de judecător sesizat cu o asemenea acțiune, Tribunalul a reținut că, raportat la condițiile restrictive în care poate fi angajată răspunderea penală a magistraților care au judecat cauza în ultim grad, precum și la definițiile privind reaua-credință, respectiv grava neglijență care ar putea antrena răspunderea disciplinară, exercitarea unei acțiuni în temeiul articolului 96 din Legea nr. 303/2004 nu este de natură a asigura respectarea acestui principiu, fiind excesiv de dificil ca persoana păgubită să obțină într-o situație precum cea de față repararea prejudiciului.
- 53 Din coroborarea dispozițiilor din legislația națională (articolele 1349, 1357 și următoarele din Noul Cod civil) cu principiile conturate în cauza Köbler, Tribunalul București a analizat următoarele condiții: existența unei fapte ilicite, semnificând încălcarea de către o instanță de ultim grad a dreptului comunitar cu luarea în considerare a specificațiilor referitoare la norma aplicabilă și la caracterul vădit/evident al încălcării; existența unui prejudiciu produs în patrimoniul beneficiarilor normei; legătura de cauzalitate între încălcarea dreptului comunitar (fapta ilicită) și prejudiciu.

- 54 În privința nerespectării prevederilor articolului 267 TFUE de către Curtea de Apel București (ca instanță de ultim grad), aceasta nu poate atrage prin ea însăși răspunderea statului, nefiind vorba despre o normă comunitară care să confere drepturi particularilor, ci va fi apreciată în contextul analizei elementelor de natură a contribui la reținerea caracterului vădit al încălcării dreptului comunitar, astfel cum a stabilit CJUE [la punctul] 55 din hotărârea pronunțată în cauza Köbler.
- 55 În ceea ce privește neaplicarea de către Curtea de Apel București a prevederilor articolului 20 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003, Tribunalul a reținut, din analiza conținutului normei comunitare, că aceasta reglementează modalitatea de identificare a parcelelor agricole și caracteristicile pe care trebuie să le îndeplinească planurile și documentele cadastrale folosite în acest scop astfel încât să fie asigurate condiții comune pentru plățile directe aferente diferitelor scheme de sprijin din cadrul politicii agricole comune.
- 56 Din prevederile menționate nu se degajă conferirea unor drepturi persoanelor particulare, iar dreptul la informare la care face referire reclamantul, în sensul de a avea acces la informații utile în procesul de obținere a subvenției solicitate și de a identifica în mod corect parcela, este unul general care ar putea fi recunoscut în privința majorității dispozițiilor prin care sunt instituite condiții referitoare la funcționarea unui anumit mecanism. Or, jurisprudența constantă a Curții face referire în cadrul analizei condițiilor necesare pentru angajarea răspunderii statului la acele norme de drept comunitar care au ca obiect conferirea unor drepturi concrete particularilor, pe care aceștia să le poată valorifica în fața instanțelor naționale, iar nu drepturi generice care ar putea fi deduse prin interpretarea dispozițiilor normative.
- 57 Constatând că această cerință nu este îndeplinită, deci nu s-ar putea reține încălcarea unei asemenea norme, Tribunalul nu a mai analizat celelalte condiții referitoare la prevederile articolului 20 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003.
- 58 În privința neaplicării de către instanța de recurs a prevederilor articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, s-a reținut că acest articol a fost invocat în susținerea cererii de anulare a deciziei de excludere emise de APIA, reclamantul susținând faptul că nu au fost administrate probe care să îi permită dovedirea întrunirii condițiilor necesare pentru ca sancțiunea excluderii să nu îi fie aplicată.
- 59 Norma de drept comunitar cu privire la care se invocă încălcarea reglementează cele două ipoteze în care sancțiunile prevăzute de regulament constând în reduceri sau excluderi de la plata subvenției nu sunt aplicabile, stabilind dreptul agriculturului care solicită ajutorul de stat de a beneficia de exceptarea de la sancționarea sa în cele două situații expres menționate: prezentarea de date factice corecte sau dovedirea prin orice mijloc de probă că nu este vinovat, precum și dreptul de a rectifica cererea de ajutor în conformitate cu situația reală.

- 60 În mod evident, acest text dă naștere în patrimoniul persoanelor particulare unui drept care trebuie protejat de instanțele naționale și pe care aceste persoane îl pot valorifica în cadrul unui litigiu cum este speța de față. În consecință, s-a trecut la analiza existenței unei fapte ilicite săvârșite de instanța de ultim grad, constând în încălcarea normei comunitare expuse și, în caz afirmativ, la stabilirea împrejurării dacă această încălcare are un caracter evident în sensul conturat de CJUE în jurisprudența în materie.
- 61 În privința primei teze a articolului 68 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, reclamantul a susținut în fața Curții de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal faptul că a furnizat date factice corecte în ceea ce privește suprafața efectiv exploatată, iar modificarea declarației inițiale s-a făcut în mod eronat, în baza unor hărți inexacte, care cuprindeau numeroase erori prin raportare la situația concretă a zonei și care nu respectau condițiile prevăzute de articolul 20 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1782/2003.
- 62 În susținerea apărărilor sale, reclamantul a depus la dosar Ghidul fermierului în care este explicată procedura de identificare a parcelei agricole și manualele de proceduri ale APIA, conform cărora fermierul are obligația de a declara întreaga suprafață utilizată/deținută; calculul suprafețelor se efectuează pe baza limitelor blocului fizic; formularele cererii de plată pe suprafețe completate trebuie însoțite de hartă cu blocurile fizice pe care au fost schițate parcelele agricole declarate; fermierul primește hărțile în format A3 ce conțin blocurile fizice; se folosesc numai hărțile cu ortofotoplanuri și blocuri fizice puse la dispoziție de angajații APIA; deținătorul parcelei măsoară pe cât posibil singur parcela, independent de cifrele trecute în actele de proprietate.
- 63 Reclamantul a făcut referire la anchetele Comisiei Europene din 2008 care au constatat faptul că sistemul LPIS-GIS nu îndeplinește rolul de a asigura eficiența controalelor încrucișate; că fermierilor li se dau copii alb-negru de dimensiuni mari ale informațiilor din GIS, iar această situație ar putea conduce la greșeli făcute în cererile de ajutoare și la un procentaj ridicat de eroare; experiența de la fața locului a arătat că fermierii și-au localizat greșit parcelele agricole, iar declararea corectă este legată de informațiile corecte și utile care li se oferă agricultorilor. S-a făcut trimitere și la deciziile Comisiei Europene din 2010 și 2011 prin care România a fost penalizată pentru deficiențe ale sistemului LPIS-GIS, ale controalelor administrative și ale modului de aplicare a sancțiunilor, pentru furnizarea de informații inexacte fermierilor și controale ineficiente la fața locului în privința ajutoarelor de suprafață.
- 64 Raportat la toate aceste susțineri referitoare la aplicarea articolului 68 alineatul (1) [prima teză] din articolul 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, Curtea de Apel [București] – Secția de contencios administrativ și fiscal a respins recursul reclamantului, concluzionând că nu se impunea administrarea probelor cu martori și expertiză topografică și a înlăturat toate apărările reclamantului, reținând cu titlu esențial și primordial faptul că acesta a declarat inițial o suprafață de 264,71 ha, iar ulterior a retras suprafața de 84,09 ha, deși nu au existat modificări cu privire

la situația din teren, de unde rezultă că reclamantul nu a prezentat date factice corecte.

- 65 Analizând considerentele hotărârii instanței de recurs prin raportare la criticile reclamantului în privința aplicării articolului 68 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, în sensul determinării dacă a existat sau nu o încălcare a normelor comunitare, Tribunalul București a concluzionat că invocarea unei dispoziții dintr-un regulament care are efect direct în dreptul intern (cum este cea de față) de către un particular în cadrul litigiului cu o autoritate publică impune în mod general din partea instanțelor și în particular în speța de față acțiuni de cercetare judecătorească ce includ administrarea unui probatoriu complex în vederea stabilirii caracterului întemeiat al alegațiilor reclamantului privind încadrarea în ipoteza reglementată de articolul menționat, precum și stabilirea sensului sintagmei „date factice corecte” și, în consecință, interpretarea acesteia.
- 66 Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal a analizat criticile aduse de reclamant încheierilor și sentinței pronunțate de instanța de fond doar prin raportare la situația de fapt reținută de organul de aplicare a sancțiunii excluderii, respectiv la existența unei diferențe între suprafața agricolă declarată de fermier ca fiind exploatată inițial și cea cuprinsă în formularul de retragere (deci a unei supradecarări). Nu s-a procedat la verificarea în mod efectiv chiar a criticii principale susținute de reclamant, aceea că întocmirea formularului [M.1.1] prin care a retras suprafața de 84,09 ha s-a realizat în mod eronat, pe baza unor identificări greșite a parcelelor pe hărțile incorecte puse la dispoziție de APIA, subliniind necesitatea efectuării unei expertize topografice care să clarifice situația reală.
- 67 Reclamantul a furnizat suficiente elemente de natură a da naștere cel puțin în mod aparent unui dubiu în sensul că hărțile folosite de APIA pe care s-a realizat identificarea parcelelor de către agricultor și ulterior s-au calculat suprafețele exploatate cuprindeau erori în privința reperelor geografice și a limitelor dintre localități, erori ce ar fi putut determina retragerea care a condus la sancționarea reclamantului.
- 68 Concluzia instanței de recurs în sensul că incorectitudinea hărților APIA nu ar fi putut justifica decât cel mult o greșită identificare a suprafețelor cu privire la amplasamentul acestora pe hartă, nu și o eroare de declarare a suprafeței de 46,56 %, se bazează exclusiv pe dispozițiile articolului 7 litera c) din OUG nr. [125]/2006 care prevăd obligativitatea înscrierii în formularul de plată a unor date reale și complete și pe faptul că reclamantul ar fi trebuit să se asigure că suprafața declarată este cea pe care o utilizează efectiv. O asemenea [concluzie] nu are în vedere chiar apărarea principală a reclamantului, în sensul că datele furnizate sunt corecte (astfel că suprafața declarată inițial este cea pe care a utilizat-o efectiv), iar incorectitudinea hărților poate justifica declararea unei suprafețe mai mari decât cea pe care o utilizează [OMISSIS].

- 69 Având în vedere înscrisurile depuse la dosar de către reclamant, pentru stabilirea incidenței oricăreia dintre tezele articolului 68 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], se impunea stabilirea caracterului eronat sau nu al hărților pe care reclamantul și-a identificat parcelele exploatate, precum și modul în care existența unor repere greșite a contribuit la eroarea în care s-ar fi aflat reclamantul la data efectuării retragerii de suprafață prin formularul [M.1.1], or acest lucru s-ar fi putut realiza numai prin administrarea probei cu expertiză topografică, chiar dacă în prezentul litigiu nu se poate specula cu privire la concluziile expertizei ce a fost negată reclamantului.
- 70 În condițiile în care solicitarea de clarificări are rolul doar de a atrage atenția fermierului asupra unor date inexacte și a determina formularea unei poziții de către acesta și nu face dovada folosirii efective a unei suprafețe de teren de alte persoane, *instanța de recurs avea obligația de administrare a unui probatoriu complex*, în urma căruia să se stabilească expres persoanele care ar fi exploatat și ele golul montan sau părți din acesta, precum și identitatea dintre suprafețele de teren exploatate și limitele menționate în contractul de închiriere al reclamantului.
- 71 *Instanța de recurs avea obligația de a interpreta noțiunea de „date faptice corecte”, în condițiile în care aceasta nu era definită în cuprinsul actului, respectiv de a stabili dacă aceasta include atât declararea corectă a suprafeței, cât și identificarea corectă a parcelei exploatate sau a limitelor acesteia și de a determina dacă situația expusă de recurent se încadrează sau nu în această noțiune.*
- 72 Instanța sesizată cu soluționarea litigiului ce a făcut obiectul dosarului nr. 1941/2/2011 trebuia să stabilească și sfera de aplicare a articolului 68 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 prin raportare la articolele 15 și 22 din același act.
- 73 Având în vedere complexitatea cauzei, specificul acesteia, natura dispozițiilor comunitare invocate de reclamant în dreptul intern, motivele de fapt și de drept expuse în cererea de recurs formulată și probele solicitate de reclamant, raportat la considerentele deciziei pronunțate de Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal, s-a apreciat că în cauză se poate vorbi despre o încălcare a dreptului comunitar, respectiv a articolului 68 alineatele (1) și (3) din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], deoarece instanța de recurs nu a determinat înțelesul sintagmei de „date faptice corecte” și a conchis că reclamantului nu i se aplică prima teză numai prin prisma documentelor care au stat la baza emiterii deciziei APIA, nu și cu luarea în considerare a celorlalte înscrisuri depuse de reclamant și nici nu a acordat acestuia posibilitatea de a dovedi prin orice mijloc de probă faptul că nu se face vinovat de existența unei supradeclarări, dacă în urma probatoriului s-ar fi ajuns la o astfel de concluzie.
- 74 În continuare, Tribunalul a reținut că pentru a exista o faptă ilicită, aptă să atragă răspunderea statului, prin hotărârea pronunțată de CJUE în cauza Köbler s-a stabilit o cerință suplimentară, respectiv *judcătorul național să fi încălcat*

dispozițiile legale aplicabile în mod evident, sens în care s-au avut în vedere factorii stabiliți [la punctele] 55 și 56 din [Hotărârea] Köbler.

- 75 În ceea ce privește primul criteriu, Tribunalul a reținut că norma de drept în discuție are un conținut clar, în sensul că reglementează dreptul agriculturului de a beneficia de exonerarea de sancțiunea reducerii subvenției sau a excluderii de la acordare în cele două ipoteze și indirect obligația unei instanțe în fața căreia se invocă aplicabilitatea uneia dintre cele două situații de a analiza caracterul întemeiat sau neîntemeiat al acestei apărări.
- 76 Referitor la caracterul scuzabil sau nescuzabil al erorii de drept, în conformitate cu prevederile articolului 1208 alineatul (2) din Noul Cod civil, eroarea de drept nu poate fi invocată în cazul dispozițiilor legale accesibile și previzibile, iar în domeniul dreptului Uniunii, prin astfel de dispoziții se înțeleg cele publicate în Jurnalul Oficial, dar și hotărârile CJUE publicate[OMISSIS]. În prezenta cauză, față de faptul că se are în vedere aplicabilitatea unei norme de drept secundar (regulament) cu privire la care nu există o interpretare oficială din partea CJUE în cadrul jurisprudenței sale, nu poate fi eroare nescuzabilă incapacitatea judecătorului național de a conferi o interpretare conformă unei dispoziții de drept a Uniunii Europene.
- 77 Raportat la poziția luată de o instituție comunitară, Tribunalul a reținut că susținerile reclamantului în sensul că există o anchetă a Comisiei Europene (AA/2008/24) depusă la dosarul nr. 44537/3/2008 prin care s-a constatat că sistemul LPIS-GIS nu asigură caracterul eficient al controalelor administrative încrucișate și că declararea corectă a suprafețelor este legată de informațiile utile și corecte care li se oferă agricultorilor, precum și două decizii ale Comisiei Europene (2010/668/UE și 2011/244/UE) în care România a fost sancționată pentru deficiențele sistemului LPIS-GIS, sunt adevărate.
- 78 Cu toate acestea, pentru a contribui la conturarea caracterului evident al încălcării dreptului comunitar, o astfel de poziție trebuie să se refere chiar la aplicarea/interpretarea normei încălcate, numai în această situație ignorarea unei astfel de realități de judecătorul investit cu soluționarea litigiului în care se pune în discuție o problemă de drept comunitar având un caracter grav și deci fiind de domeniul evidenței. În speță, poziția Comisiei Europene nu se referă la aplicarea prevederilor articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], ci la modalitatea în care sistemul LPIS-GIS de localizare a parcelelor agricole este aplicat de APIA și consecințele unei disfuncționalități a acestuia.
- 79 În privința caracterului deliberat al încălcării, s-a reținut că un rol important referitor la acest criteriu îl constituie existența unei jurisprudențe universale relevante a Curții de Justiție chiar dacă o cerere de pronunțare a unei decizii preliminare a sosit dintr-un alt stat membru, or în cauză, CJUE nu s-a pronunțat până la momentul soluționării recursului de Curtea de Apel București în privința interpretării articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004.

- 80 Chiar dacă instanța de recurs avea obligația administrării unui probatoriu amplu pentru verificarea apărării esențiale a reclamantului, respectiv încadrarea în prevederile articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], aceasta a motivat considerentele pentru care nu a apreciat necesară administrarea probelor suplimentare solicitate de reclamant și pentru care a înlăturat susținerile acestuia privind încadrarea în prevederile articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, aspect de natură a sublinia faptul că încălcarea dreptului comunitar de către instanța de recurs nu s-a făcut în mod intenționat/evident.
- 81 Cu privire la nerespectarea de către Curtea de Apel a obligației de a sesiza CJUE pentru interpretarea prevederilor articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], s-a reținut că, în dosarul nr. 1941/2/2011, cererea de sesizare a CJUE cu o întrebare preliminară a fost formulată înaintea unei instanțe naționale de ultim grad, care, conform paragrafului 3 al articolului 267 TFUE, avea obligația de a solicita interpretarea CJUE cu privire la articolul 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], iar în ipoteza respingerii cererii de sesizare, instanța de recurs avea obligația de a motiva această soluție prin prisma criteriilor enumerate în cauza Cilfit.
- 82 Or, prin încheierea din data de 02.04.2012, Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal s-a limitat la a consemna faptul că aspectele invocate de recurent nu necesită o interpretare cu titlu preliminar din partea CJUE, fără însă a detalia în vreun fel considerentele pentru adoptarea acestei poziții procesuale.
- 83 Raportat la utilizarea sintagmei „nu necesită”, s-ar putea deduce că instanța de recurs a apreciat modul de interpretare și aplicare a prevederilor articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 la care se refereau întrebările preliminare ca fiind evident, astfel încât să nu se impună o analiză a acestora de către instanța comunitară.
- 84 Cu toate acestea, Curtea de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal ar fi avut obligația de a face referire cel puțin în considerentele deciziei de recurs la elemente precum: terminologia proprie dreptului [comunitar], contextul în care este plasată prevederea de drept comunitar, ansamblul dispozițiilor dreptului comunitar în lumina căruia dispoziția a fost interpretată, finalitatea acesteia, stadiul evoluției dreptului comunitar la data la care prevederea din regulament trebuia aplicată pentru a permite instanței sesizate cu o acțiune precum cea de față (în angajarea răspunderii statului) să verifice dacă prevederile articolului 267 TFUE au fost respectate.
- 85 Realizând însă o comparație între circumstanțele speței de față și cele ale cauzei Köbler, care a constituit punctul de referință în dezvoltarea principiului răspunderii statului pentru încălcările dreptului Uniunii de către instanțele naționale, Tribunalul București a constatat că nici această ultimă chestiune analizată nu este de natură a atrage un caracter evident [al] încălcării.

- 86 Atât timp cât, într-o cauză în care instanța națională a apreciat necesară interpretarea dreptului comunitar de către CJUE și a decis sesizarea cu pronunțarea unei hotărâri preliminare, după care și-a retras această cerere și a interpretat în mod greșit jurisprudența Curții în materie, s-a decis de către CJUE că încălcarea nu este evidentă și nici suficient de gravă pentru a atrage răspunderea statului, cu atât mai mult în litigiul prezent, în care nu s-a evidențiat o hotărâre relevantă privind interpretarea dispozițiilor comunitare, nu se poate reține un caracter manifest al încălcării.
- 87 În condițiile în care nu se poate vorbi despre o încălcare evidentă din partea Curții de Apel București – Secția de contencios administrativ și fiscal a dispozițiilor adoptate la nivel european și astfel nu există o faptă ilicită în sensul articolului 1349 din Codul civil, nu se mai impune analiza celorlalte cerințe, necesar a fi întrunite în mod cumulativ pentru antrenarea răspunderii statului.
- 88 **Reclamantul BX a declarat apel** împotriva Hotărârii pronunțate de Tribunalul București, Secția a IV-a civilă, arătând că aprecierea instanței de fond, în sensul că prevederile articolului 20 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 nu conferă drepturi particularilor este eronată, contrară jurisprudenței Uniunii și pozițiilor afirmate de instituțiile Uniunii.
- 89 Reclamantul face referire la Hotărârea Curții din 14 iulie 1967, Kampffmeyer și alții, Hotărârea Tribunalului din 10 aprilie 2002, Lamberts/Ombudsman, punctul 87, Hotărârea Artegoda/Comisia și Hotărârea Tribunalului[OMISSIS] din 23 noiembrie 2011, [Sison/Consiliul].
- 90 Aprecierea instanței de fond contravine poziției unei instituții europene, cu referire la Ancheta AA/2008/24 în care se arată că un sistem incorect de hărți nu își îndeplinește rolul de a asigura eficiența controalelor administrative încrucișate (un interes general), dar conduce și la localizarea adeseori greșită a parcelele agricole în sistemul LPIS-GIS de către fermieri, care astfel ajung să fie penalizați sau să nu își primească subvențiile/să le fie compensate cheltuielile (un interes particular, aferent fiecărui fermier).
- 91 Există și constatarea neregulilor, fapt care, în mod evident, conform jurisprudenței CJUE, poate angaja răspunderea instituției vinovate și obligarea acesteia la plata prejudiciilor produse, conform articolului 41 alineatul (3) coroborat cu articolul 51 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, fapt ce include, în mod evident, acordarea de drepturi particularilor, urmare a încălcării articolului 20 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003.
- 92 Cu privire la cerința ca judecătorul național să fi încălcat dispozițiile legale aplicabile în mod evident, reclamantul arată că prudența și diligența instanței (Curtea de Apel [București] – Secția de contencios administrativ și fiscal) nu s-au manifestat în niciun fel: pe de o parte, aceasta avea posibilitatea trimiterii unei întrebări preliminare în interpretare către CJUE, iar pe de altă parte, instanța de recurs nu a aplicat prevederile evidente ale normelor europene respective, adică

acele prevederi care îi confereau reclamantului posibilitatea de a-și dovedi nevinovăția prin orice mijloc de probă și s-au avut în vedere doar susținerile autorității, nu și dovezile reclamantului.

- 93 Din acest punct de vedere, lipsa de prudență și diligență a Curții de Apel [București] – Secția de contencios administrativ și fiscal apare ca fiind o încălcare a dreptului la un proces echitabil în teza prevederilor articolelor 47-52 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (Carta) și a jurisprudenței CEDO cu privire la dreptul de acces la o instanță care să analizeze fondul pretențiilor reclamantului (să tranșeze fondul pretenției).
- 94 Eroarea nu este una scuzabilă nici prin prisma articolelor 35 și 36 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu referire la formarea profesională continuă a judecătorilor și procurorilor, ce trebuie să țină seama de dinamica procesului legislativ și constă, în principal, în cunoașterea și aprofundarea legislației interne, a documentelor europene și internaționale la care România este parte, a jurisprudenței instanțelor judecătorești și a Curții Constituționale, a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Comunităților Europene, a dreptului comparat, a normelor deontologice, în abordarea multidisciplinară a instituțiilor cu caracter de noutate.
- 95 Prin urmare, un judecător care nu a aprofundat respectivul domeniu (nu a participat la cursuri de formare profesională specifice) ar fi trebuit să manifeste prudență în sensul formulării unei întrebări preliminare, iar diligența ar fi trebuit să se manifeste nu numai din partea judecătorului – prin pregătirea individuală –, ci și din partea celor care au responsabilitatea formării profesionale a magistraților în sensul asigurării pentru aceștia a unor module de pregătire, precum și a timpului necesar pregătirii judecătorului.
- 96 Pentru cel de-al treilea criteriu – poziția luată de o instituție europeană, reclamantul consideră că, la conturarea caracterului evident al normei încălcate, nu trebuie avută în vedere doar poziția referitoare în mod direct la aplicarea/interpretarea normei încălcate, ci și poziția cu privire la interpretarea unor norme conexe acesteia, norme care pot explicita în tot sau în parte aspecte esențiale ale acesteia, făcând referire la [punctul 54 din Hotărârea] Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09.
- 97 Pentru cel de-al patrulea criteriu – caracterul deliberat al încălcării, reclamantul susține că instanța de recurs (Curtea de Apel [București] – Secția de contencios administrativ și fiscal) a ignorat înțelesul evident al dispozițiilor articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, care confereau o serie de obligații pentru instanță: realizarea unei cercetări judecătorești, administrarea unui probatoriu concludent, util și pertinent, motivarea respingerii probelor despre care apelantul arată că [îi susțin] nevinovăția etc., ajungându-se practic la încălcarea dreptului la un proces echitabil. Consideră că încălcarea dreptului la un proces echitabil demonstrează caracterul deliberat al încălcării, iar refuzul trimiterii unei cereri preliminare întărește această concluzie, în condițiile în care motivarea respingerii

a fost una în mod deliberat echivocă, având ca scop tocmai împiedicarea unei instanțe de a verifica temeinicia și legalitatea respectivei motivări.

- 98 În ceea ce privește nerespectarea obligației sesizării CJUE, concluzia instanței de fond creează condiții care fac ca obținerea de despăgubiri să fie, în practică, imposibilă sau extrem de dificilă, fiind contrară celor statuate cu rol de principiu în jurisprudența CJUE (Hotărârile în cauzele [menționate] anterior Francovich și [Bonifaci], punctele 41-43, Norbrook Laboratories, punctul 111, Köbler, punctul 58). Aceasta ar însemna că în orice astfel de cauză ar trebui să existe o hotărâre relevantă de interpretare a CJUE, or această ipoteză este doar una dintre cele care ar atrage răspunderea statului membru; în acest caz, al ignorării evidente a jurisprudenței Curții în materie, încălcarea este considerată gravă, fără a mai fi necesară analiza criteriilor menționate la punctul 55 din Hotărârea Köbler.
- 99 **Pârâțul statului român, prin Ministerul Finanțelor Publice, nu a declarat cale de atac împotriva Hotărârii Tribunalului București, Secția a IV-a civilă.**
- 100 ***Cauza se află în prezent pe rolul Curții de Apel București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie, ca instanță de apel.***

II. Dispoziții juridice pertinente

II.1 Dreptul Uniunii

- 101 *Articolul 20 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1782/[2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003] de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori [și de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2019/93, (CE) nr. 1452/2001, (CE) nr. 1453/2001, (CE) nr. 1454/2001, (CE) nr. 1868/94, (CE) nr. 1251/1999, (CE) nr. 1254/1999, (CE) nr. 1673/2000, (CEE) nr. 2358/71 și (CE) nr. 2529/2001] (în forma anterioară abrogării sale prin [OMISSIS]Regulamentul (CE) nr. 73/[2009 al Consiliului din 19 ianuarie 2009] de stabilire a unor norme comune pentru sistemele de ajutor direct pentru agricultori în cadrul politicii agricole comune și de instituire a anumitor sisteme de ajutor pentru agricultori[, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1290/2005, (CE) nr. 247/2006, (CE) nr. 378/2007 și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003]):*

Sistemul de identificare a parcelelor agricole

Sistemul de identificare a parcelelor agricole este constituit pe baza planurilor și documentelor de cadastru sau a altor referințe cartografice. Tehnicile utilizate se bazează pe un sistem electronic de date geografice care conține, de preferință, fotografiile aeriene sau spațiale care să respecte anumite norme uniforme ce garantează o precizie cel puțin echivalentă cu cea asigurată de cartografierea la o scară de 1:10 000.

102 *Considerentele (14), (15) și (16) ale Regulamentului nr. 1782/[2003]:*

(14) Ținând seama de complexitatea sistemului, precum și de numărul mare de cereri de ajutor care trebuie soluționate, este indispensabilă utilizarea mijloacelor tehnice și a metodelor de gestionare și de control corespunzătoare. Prin urmare, sistemul integrat trebuie să cuprindă, la nivelul fiecărui stat membru, o bază de date electronică, un sistem de identificare a parcelelor agricole, cererile de ajutor ale agricultorilor, un sistem integrat de control și, pentru regimul de plată unică, un sistem de identificare și de înregistrare a drepturilor la plată.

(15) Pentru a permite prelucrarea și utilizarea datelor colectate pentru verificarea cererilor de ajutor, este necesară crearea unor baze de date electronice performante, care să ofere, în special, posibilitatea efectuării de controale încrucișate.

(16) Identificarea parcelelor agricole reprezintă un element-cheie al aplicării corecte a regimurilor legate de suprafață. Experiența acumulată a demonstrat anumite deficiențe ale metodelor existente. Prin urmare, trebuie prevăzut un sistem de identificare creat, dacă este cazul, cu ajutorul tehnicii de teledetecție.

103 *Articolul 138 [alineatul (1)] din Regulamentul (CE) nr. 1973/2004 [al Comisiei din 29 octombrie 2004 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului în ceea ce privește schemele de ajutor prevăzute la titlurile IV și IVa din respectivul regulament și utilizarea terenurilor retrase din circuitul agricol pentru producția de materii prime]:*

Cu excepția cazurilor de forță majoră sau a circumstanțelor excepționale astfel cum au fost definite la articolul 72 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, atunci când, în urma unui control administrativ sau a unui control la fața locului, s-a constatat că diferența stabilită între suprafața declarată și suprafața determinată în conformitate cu articolul 2 punctul 22 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 este mai mare de 3 %, dar mai mică sau egală cu 30 % din suprafața stabilită, din cuantumul care trebuie acordat pentru schema de plată unică pe suprafață se deduce, pentru anul în cauză, de două ori diferența constatată.

În cazul în care diferența este mai mare de 30 % din suprafața stabilită, pentru anul în cauză nu se acordă niciun ajutor.

În cazul în care diferența este mai mare de 50 %, agricultorul este exclus încă o dată de la ajutor cu un cuantum corespunzător diferenței între suprafața declarată și suprafața determinată. Cuantumul corespunzător se deduce din plățile pentru ajutoare de care agricultorul poate beneficia pentru cererile pe care le depune în decursul celor trei ani calendaristici ulteriori anului în care s-a făcut constatarea.

104 *Articolul 6 din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004 al Comisiei din] 21 aprilie 2004 de stabilire a normelor de aplicare a ecocondiționării, a modulării și a sistemului integrat de gestionare și control:*

Identificarea parcelelor agricole

(1) Sistemul de identificare a parcelelor agricole menționat la articolul 20 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 funcționează la nivelul parcelelor de referință, cum este parcela cadastrală sau zona de cultură, ceea ce garantează o identificare unică a fiecărei parcele de referință.

În plus, statele membre asigură fiabilitatea identificării parcelelor agricole și cer în special ca cererile unice să conțină elementele sau să fie însoțite de documentele prevăzute de autoritățile competente pentru a localiza și măsura fiecare parcelă agricolă. Funcționarea SDG se bazează pe un sistem geodezic național.

(2) Statele membre se asigură că un procent minim de 90 % din suprafața individuală a cel puțin 75 % din parcelele de referință care fac obiectul unei cereri de ajutor este eligibil în cadrul schemei de plată unică. Această evaluare se efectuează anual cu ajutorul metodelor statistice corespunzătoare.

105 Articolul 68 alineatele (1) și [(2) al doilea paragraf] din Regulamentul [(CE) nr. 796/2004]:

Excepții de la aplicarea reducerilor și a excluderilor

Reducerile și excluderile prevăzute la capitolul I nu se aplică în cazul în care agricultorul a prezentat date factice corecte sau atunci când poate demonstra prin orice alt mijloc că nu este vinovat.

[...]

Pe baza informațiilor furnizate de agricultor în formula descrisă la alineatul (1), cererea de ajutor este rectificată astfel încât să reflecte situația reală.

106 *Considerentele (36), (37), (55), (56), (57), (58) și (67) ale Regulamentului [(CE) nr. 796/2004]:*

(36) În general, controlul la fața locului al suprafețelor are două faze. Prima fază constă din verificarea și măsurarea parcelelor agricole declarate, pe baza schițelor, a fotografiilor aeriene etc. A doua fază constă într-o inspecție fizică a parcelelor, menită să verifice suprafața reală a parcelelor agricole declarate și, în funcție de schema de ajutor în cauză, cultura declarată și calitatea acesteia. După caz, trebuie efectuate măsurători. Inspecția fizică la fața locului poate fi realizată pe baza unui eșantion.

(37) Trebuie definite reguli detaliate privind determinarea suprafețelor și metodele de măsurare de utilizat. În cazul acordării unui ajutor pentru producția de anumite culturi, experiența a arătat că, pentru determinarea suprafeței unor parcele agricole care dau dreptul la plăți pe suprafață, este necesar să se definească lățimea acceptabilă a anumitor elemente ale terenurilor, în special gardurile, gropile și zidurile. Având în vedere nevoile speciale de mediu, trebuie prevăzută o

anumită flexibilitate a limitelor luate în considerare la stabilirea randamentului regional.

(55) Pentru a proteja în mod eficient interesele financiare ale Comunității, trebuie adoptate măsuri adecvate de combatere a neregulilor și fraudelor. Trebuie prevăzute dispoziții separate pentru neregulile legate de criteriile de eligibilitate pentru ajutor aplicabile diferitelor scheme de ajutor în cauză.

(56) Cu toate acestea, sistemul de reduceri și excluderi prevăzut de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 privind obligațiile în materie de ecocondiționare urmărește un scop diferit, acela de a încuraja agricultorii să respecte legislația care există deja în diferite domenii ale ecocondiționării.

(57) Reducerile și excluderile trebuie instituite pe baza principiului proporționalității și, în cazul criteriilor de eligibilitate pentru ajutor, pe baza aspectelor specifice legate de cazurile de forță majoră, precum și de circumstanțe excepționale și naturale. În cazul obligațiilor în materie de ecocondiționare, reducerile și excluderile nu pot fi aplicate decât atunci când agricultorul a dat dovadă de neglijență sau a acționat intenționat. Reducerile și excluderile trebuie aplicate cu ajutorul unor ponderări care să varieze în funcție de gravitatea neregulilor comise și să meargă până la excluderea totală din unul sau mai multe scheme de ajutor pe o perioadă determinată. Aceste reduceri și excluderi trebuie să țină seama, în ceea ce privește criteriile de eligibilitate pentru ajutor, de particularitățile diferitelor scheme de ajutor.

(58) În domeniul cererilor de ajutor pe suprafață, neregulile vizează de obicei părți ale suprafețelor. Astfel, supradeclarările privind o parcelă pot fi compensate de subdeclarări privind alte parcele din aceeași grupă de culturi. În limitele unei anumite marje de toleranță, trebuie prevăzut că cererile de ajutor se adaptează suprafeței determinate efectiv și că reducerile încep să se aplice doar atunci când această marjă este depășită.

(67) În general, nu trebuie aplicate reduceri sau excluderi în ceea ce privește criteriile de eligibilitate pentru ajutor în cazul în care agricultorul a prezentat informații corecte din punctul de vedere al faptelor sau atunci când poate să demonstreze în orice alt mod că nu este vina sa.

II. 2 Dreptul național

107 *Codul civil* (Legea nr. 287/2009) [OMISSIS] a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2011:

Articolul 1349 Răspunderea delictuală

(1) Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.

(2) Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral.

Răspunderea pentru fapta proprie

Articolul 1357 Condițiile răspunderii

[(1)] Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu vinovăție, este obligat să îl repare.

[(2)] Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă.

108 *Articolele 96 [alineatele (1)-(5)] și 99¹ din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (în vigoare până în data de 16.12.2022):*

Articolul 96

[(1)] Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare.

[(2)] Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea judecătorilor și procurorilor care, chiar dacă nu mai sunt în funcție, și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență, conform definiției acestora de la articolul 99¹.

[(3)] Există eroare judiciară atunci când:

a) s-a dispus în cadrul procesului efectuarea de acte procesuale cu încălcarea evidentă a dispozițiilor legale de drept material și procesual, prin care au fost încălcate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, producându-se o vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară;

b) s-a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă în mod evident contrară legii sau situației de fapt care rezultă din probele administrate în cauză, prin care au fost afectate grav drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, vătămare care nu a putut fi remediată printr-o cale de atac ordinară sau extraordinară.

[(4)] Prin Codul de procedură civilă și Codul de procedură penală, precum și prin alte legi speciale pot fi reglementate ipoteze specifice în care există eroare judiciară.

[(5)] Pentru repararea prejudiciului, persoana vătămată se poate îndrepta cu acțiune numai împotriva statului, reprezentat prin Ministerul Finanțelor Publice. Competența soluționării acțiunii civile revine tribunalului în a cărui circumscripție domiciliază reclamantul.

Articolul 99¹

(1) Există rea-credință atunci când judecătorul sau procurorul încalcă cu știință normele de drept material ori procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane.

(2) Există gravă neglijență atunci când judecătorul sau procurorul nesocotește din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material ori procesual.

109 *Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ* (forma în vigoare la data formulării acțiunii în contencios administrativ):

Articolul 1 alineatul (1)

Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei ce i-a fost cauzată. Interesul legitim poate fi atât privat, cât și public.

Articolul 10 – Litigiile privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice locale și județene, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora de până la 500 000 de lei se soluționează în fond de tribunalele administrativ-fiscale, iar cele privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora mai mari de 500 000 de lei se soluționează în fond de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, dacă prin lege organică specială nu se prevede altfel.

(2) Recursul împotriva sentințelor pronunțate de tribunalele administrativ-fiscale se judecă de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, iar recursul împotriva sentințelor pronunțate de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel se judecă de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție, dacă prin lege organică specială nu se prevede altfel.

Articolul 20 (1) – Hotărârea pronunțată în primă instanță poate fi atacată cu recurs, în termen de 15 zile de la comunicare.

(2) Recursul suspendă executarea și se judecă de urgență.

Articolul 21 din Legea nr. 554/2004, în forma actuală:

[(1)] Constituie motiv de revizuire, care se adaugă la cele prevăzute de Codul de procedură civilă, pronunțarea hotărârilor rămase definitive prin încălcarea principiului priorității dreptului Uniunii Europene, reglementat la articolul 148

alineatul (2) coroborat cu articolul 20 alineatul (2) din Constituția României, republicată.

[(2)] Sunt supuse revizuirii, pentru motivul prevăzut la alineatul (1), și hotărârile definitive care nu evocă fondul.

[(3)] Cererea de revizuire se introduce în termen de o lună de la data comunicării hotărârii definitive și se soluționează de urgență și cu precădere.

110 *Codul de procedură civilă din anul 1865* (în vigoare până la data de 14.02.2013):

Articolul 2 punctul 1 litera d)

Tribunalul judecă în primă instanță [...] procesele și cererile în materie de contencios administrativ, în afară de cele date în competența curților de apel.

Articolul 3 punctul 3

Curțile de apel judecă [...] ca instanțe de recurs, recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel sau împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de tribunale, care, potrivit legii, nu sunt supuse apelului, precum și în orice alte cazuri expres prevăzute de lege.

Articolul 299 – Hotărârile date fără drept de apel, cele date în apel, precum și, în condițiile prevăzute de lege, hotărârile altor organe cu activitate jurisdicțională sunt supuse recursului.

Articolul 377 alineatul 2 – Sunt hotărâri irevocabile [...] hotărârile date în recurs chiar dacă prin acestea s-a soluționat fondul pricinii;

111 *Codul de procedură civilă din 2010* (în vigoare cu începere din 15.02.2013):

Articolul 95 punctul 1

Tribunalele judecă, în primă instanță, toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe [OMISSIS].

Articolul 96 punctul 2

Curțile de apel judecă, ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în primă instanță

Articolul 97 pct. 1 – Înalta Curte de Casație și Justiție judecă recursurile declarate împotriva hotărârilor curților de apel, precum și a altor hotărâri, în cazurile prevăzute de lege.

Articolul 476 – Efectul devolutiv al apelului

Apelul exercitat în termen provoacă o nouă judecată asupra fondului, instanța de apel statuând atât în fapt, cât și în drept.

Articolul 477 – Limitele efectului devolutiv determinate de ceea ce s-a apelat

Instanța de apel va proceda la rejudecarea fondului în limitele stabilite, expres sau implicit, de către apelant, precum și cu privire la soluțiile care sunt dependente de partea din hotărâre care a fost atacată.

Articolul 483 – Obiectul și scopul recursului. Instanța competentă.

Hotărârile date în apel, cele date, potrivit legii, fără drept de apel, precum și alte hotărâri în cazurile expres prevăzute de lege sunt supuse recursului. [...]

Recursul urmărește să supună instanței competente examinarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile.

Recursul se soluționează de către instanța ierarhic superioară celei care a pronunțat hotărârea atacată.

- 112 *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 125/2006 pentru aprobarea schemelor de plăți directe și plăți naționale directe complementare, care se acordă în agricultură începând cu anul 2007, și pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură (în vigoare până la data de 23.03.2015):*

Articolul 1

Prezenta ordonanță de urgență reglementează aprobarea schemelor de plăți directe și plăți naționale directe complementare, care se acordă în agricultură începând cu anul 2007.

Articolul 2 [OMISSIS] litera a)

Schemele de plăți directe care se acordă începând cu anul 2007, ca mecanisme de susținere a producătorilor agricoli, sunt următoarele:

- a) Schema de plată unică pe suprafață (SAPS) [...]

Articolul 3 alineatul (1) litera g) (în vigoare până în data de 03.09.2009)

[În sensul prezentei ordonanțe de urgență, următorii termeni se definesc astfel:]

Sistemul de identificare a parcelelor agricole – componentă a Sistemului integrat de administrare și control cuprinzând aplicații informatice constituite pe baza ortofotoplanurilor, hărților, documentelor cadastrale sau a altor referințe cartografice. Tehnicile utilizate se bazează pe un sistem de informații geografice computerizat care asigură identificarea unică a fiecărui bloc fizic, cuprinzând de preferință ortoimagini aeriene sau satelitare, cu norme omogene care să garanteze

o precizie cel puțin egală celei cartografice la scara 1:10.000 și să permită identificarea în cadrul blocurilor fizice a parcelelor agricole din cererile de sprijin. Suprafețele înscrise în Sistemul de identificare a parcelelor agricole constituie referința pentru procesul de control și efectuarea plăților;

Articolul 7 alineatul (1)

Pentru a beneficia de acordarea de plăți în cadrul schemelor de plată unică pe suprafață, solicitanții trebuie să fie înscrși în Registrul fermierilor, administrat de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, să depună cerere de solicitare a plăților la termen și să îndeplinească următoarele condiții generale:

- a) să exploateze un teren agricol cu o suprafață de cel puțin 1 ha, iar suprafața parcelei agricole să fie de cel puțin 0,3 ha, iar în cazul viilor, livezilor, culturilor de hamei, pepinierelor pomicole, pepinierelor viticole, arbuștilor fructiferi, suprafața minimă a parcelei trebuie să fie de cel puțin 0,1 ha;
- b) să declare toate parcelele agricole;
- c) să înscrie, sub sancțiunea legii penale, date reale, complete și perfect valabile în formularul de cerere de plată directă pe suprafață și în documentele anexate, inclusiv lista suprafețelor;

[OMISSIS]

- f) să prezinte documentele care fac dovada utilizării legale a terenului pentru care s-a depus cererea;
- g) să furnizeze toate informațiile solicitate de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, în termenele stabilite;
- h) să permită efectuarea controalelor de către Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură sau de către alte organisme abilitate în acest sens;
- i) să marcheze limitele parcelei utilizate, atunci când este cultivată cu aceeași cultură cu a parcelelor învecinate;
- j) să comunice în termen de 10 zile, în scris, Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură orice modificare a datelor declarate în cererea de plată survenită în perioada cuprinsă între data depunerii și data acordării plății. Aceste modificări se referă la suprafața agricolă utilizată a exploatației, transferarea proprietății fermei către un alt utilizator agricol, aprobarea unei rente agricole viagere, alte schimbări ale informațiilor din formularul de cerere.

III. Motivele care au determinat instanța să formuleze cererea de decizie preliminară

III. 1 *Observații preliminare*

- 113 Curtea de Apel subliniază că, deși în sistemul național al căilor de atac de reformare nu este instanță de ultim grad de jurisdicție, calitate ce revine, în speță, Înaltei Curți de Casație și Justiție, este învestită cu soluționarea unui apel, fiind ultima instanță devolutivă, noțiune ce semnifică posibilitatea de a (re)analiza cauza atât în fapt, cât și în drept, respectiv o nouă judecată în fond, în limitele stabilite de către partea care a declarat calea de atac.
- 114 În acest context, pentru argumentele ce vor fi expuse în continuare, instanța de trimitere a apreciat necesar a activa mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 al doilea paragraf TFUE, posibilitate acordată de această normă și instanțelor ale căror hotărâri sunt susceptibile, în jurisdicția națională, de a fi atacate la o instanță superioară.
- 115 Curtea de Apel apreciază a fi, în această privință, relevante statuările Curții de Justiție din Hotărârea pronunțată în data de 06.10.2021, în cauza C-561/19, [Conorzio Italian Management, Catania Multiservizi SpA], în sensul că procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE constituie cheia de boltă a sistemului jurisdicțional stabilit de tratate, instituie un dialog de la instanță la instanță între Curte și instanțele din statele membre, având drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii, permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate (punctul 27). Sistemul instituit prin articolul 267 TFUE stabilește, prin urmare, o cooperare directă între Curte și instanțele naționale, în cadrul căreia acestea din urmă participă în strânsă legătură la corecta aplicare și la interpretarea uniformă a dreptului Uniunii, precum și la protecția drepturilor conferite de acesta particularilor (punctul 29).
- 116 Altă observație ce se impune este aceea că normele de drept european a căror interpretare se solicită prin prezenta cerere erau în vigoare și își produceau efectele la data producerii faptelor relevante în cauză, astfel cum au fost dezvoltate supra, fiind invocate și supuse analizei instanței.

III. 2 *Necesitatea sesizării Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la prima întrebare*

- 117 Întrebarea privește interpretarea articolului 20 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1782/[2003] [OMISSIS], și anume dacă acesta reprezintă o normă a Uniunii Europene care conferă drepturi concrete persoanelor particulare, a cărei încălcare ar putea atrage răspunderea statului din cauza unei hotărâri a unei instanțe naționale de ultim grad de jurisdicție.

- 118 În ceea ce privește condițiile de angajare a răspunderii unui stat membru pentru prejudicii cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care îi sunt imputabile, CJUE a statuat în repetate rânduri că particularii vătămați au un drept la repararea prejudiciului dacă sunt îndeplinite (cumulativ) trei condiții, una dintre ele fiind ca *norma de drept al Uniunii încălcată să aibă ca obiect conferirea de drepturi particularilor* (Hotărârea din 5 martie 1996, Brasserie du pêcheur și Factortame, C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctul 51, Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punctul 51, precum și Hotărârea din 28 iulie 2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, punctul 22).
- 119 Prezenta instanță de trimitere observă ca dezlegarea acestei probleme de drept este necesară soluționării cauzei de față, ce are ca obiect angajarea răspunderii statului pentru prejudiciile cauzate prin neaplicarea/încălcarea dreptului Uniunii, reclamantul susținând, printre altele, că instanța de contencios administrativ de ultim grad (Curtea de Apel București, Secția de Contencios Administrativ și Fiscal) nu a aplicat/a încălcat aceste dispoziții, ce impun autorităților competente din statele membre folosirea unor sisteme de identificare a parcelelor agricole, care să respecte anumite norme uniforme și să garanteze o precizie cel puțin echivalentă cu cea asigurată de cartografierea la o scară de 1:10 000.
- 120 Analizând cererea reclamantului, din perspectiva criteriilor jurisprudențiale dezvoltate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene în astfel de cauze, prima instanță (Tribunalul București – Secția a IV-a civilă) a constatat că nu s-ar putea reține ca faptă ilicită încălcarea unei asemenea norme întrucât aceasta nu conferă drepturi persoanelor particulare.
- 121 Reclamantul a combătut această concluzie a instanței, făcând trimitere la deciziile Comisiei europene din 2010 și 2011 prin care România a fost penalizată pentru deficiențe ale sistemului LPIS-GIS, ale controalelor administrative și ale modului de aplicare a sancțiunilor pentru furnizarea de informații inexacte fermierilor și controale ineficiente la fața locului în privința ajutoarelor de suprafață. S-a afirmat că această concluzie a instanței contravine poziției unei instituții europene, cu referire la Ancheta C.E. nr. AA/2008/24, în care se arată că un sistem incorect de hărți nu își îndeplinește rolul de a asigura eficiența controalelor administrative încrucișate (un interes general), dar conduce și la localizarea adeseori greșită a parcelelor agricole în sistemul LPIS-GIS de către fermieri, care astfel ajung să fie penalizați sau să nu își primească subvențiile/să le fie compensate cheltuielile, *fiind în joc, așadar, și un interes particular, al fiecărui fermier*.
- 122 Fiind chemată să răspundă acestei chestiuni, prezenta instanță consideră că o interpretare a normei în discuție se impune cu necesitate, nu numai prin prisma analizei condițiilor răspunderii statului în baza criteriilor jurisprudențiale statuate de CJUE, dar și pentru că antamează în mod direct următoarea încălcare reclamată, cu referire la excepția de la aplicarea reducerilor și a excluderilor prevăzută de articolul 68 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/[2004] – „Reducerile și excluderile prevăzute la capitolul I nu se aplică în cazul în care

agricultorul a prezentat *date factice corecte* sau atunci când poate demonstra prin orice alt mijloc că nu este vinovat.”

- 123 În acest sens, prima instanță de fond (Tribunalul București – Secția a IV-a civilă) a reținut că incorectitudinea hărților APIA, modalitatea în care sistemul LPIS-GIS de localizare a parcelelor agricole este aplicat de Agenție și consecințele unei disfuncționalități a acestuia, care vizează prevederile articolului 20 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003, cu privire la care s-a apreciat că nu conferă drepturi particularilor, se subsumează totuși motivelor invocate de reclamant pentru a justifica aplicarea uneia dintre ipotezele prevăzute de articolul 68 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/[2004].
- 124 Cu privire la necesitatea sesizării CJUE, în afara condiției referitoare la pertinenta întrebării preliminare pentru dezlegările de drept necesare soluționării cauzei, prezenta instanță arată că dispoziția dreptului Uniunii la care se referă întrebarea preliminară nu a mai făcut obiectul unei interpretări în sensul celor menționate anterior, astfel că această instanță nu este exonerată de obligația de a efectua trimiterea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 martie 1963, C-28/62, Da Costa, Rec., p. 75).
- 125 De asemenea, aplicarea corectă în speță a dreptului Uniunii nu se impune cu o asemenea evidență încât să nu lase loc niciunei îndoieli rezonabile și, în consecință, să permită acesteia să nu adreseze Curții chestiunea de interpretare a dreptului Uniunii care a fost invocată în fața sa (Hotărârea Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, punctul 37) și de a o soluționa sub propria responsabilitate (Hotărârea Cilfit și alții, 283/81, EU:C:1982:335, punctul 16). Nu este aplicabilă, astfel, doctrina *acte clair* în cauză.

III. 3 Necesitatea sesizării Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la cea de-a doua întrebare

- 126 Instanța de trimitere solicită Curții să interpreteze noțiunea de „date factice corecte” prevăzută de articolul 68 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/[2004], în sensul de a stabili dacă aceasta include atât declararea corectă a suprafețelor de către agricultor, cât și identificarea corectă a parcelei exploatate, respectiv a limitelor acesteia.
- 127 Pertinența întrebării decurge din necesitatea evaluării îndeplinirii condițiilor prevăzute în jurisprudența CJUE pentru angajarea răspunderii statului.
- 128 [OMISSIS]
- 129 [OMISSIS]
- 130 [OMISSIS]
- 131 [OMISSIS]

- 132 [OMISSIS] [reluarea constatărilor instanței de fond menționate mai sus la punctele 71-77]
- 133 În scopul evaluării [raționamentului] primei instanțe de fond, inclusiv din perspectiva criticilor aduse de reclamant prin apelul formulat, expuse supra, ținând cont și de faptul că un cumul al încălcărilor dreptului Uniunii (inclusiv sub aspectul articolului 20 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1782/[2003]) ar putea prezenta relevanță sub aspectul decelării caracterului evident și suficient de grav al încălcării, drept condiție necesară pentru atragerea răspunderii statului, prezenta instanță apreciază că și cea de-a doua întrebare adresată Curții este pertinentă.
- 134 Similar celor arătate în cadrul primei întrebări, prezenta instanță constată că dispoziția dreptului Uniunii la care se referă cea de-a doua întrebare nu a mai făcut obiectul unei interpretări în sensul celor menționate anterior, astfel că această instanță nu este exonerată de obligația de a efectua trimiterea, iar aplicarea corectă în speță a dreptului Uniunii nu se impune cu o asemenea evidență încât să nu lase loc niciunei îndoieli rezonabile și, în consecință, să permită acesteia să nu adreseze Curții chestiunea de interpretare a dreptului Uniunii care a fost invocată în fața sa.

III. 4 Necesitatea sesizării Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la cea de-a treia întrebare

- 135 În strânsă legătură și decurgând din argumentele expuse în contextul întrebărilor precedente, se solicită Curții să stabilească dacă, în circumstanțele cauzei, omisiunea instanței naționale de ultim grad de jurisdicție de a sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru interpretarea articolului 68 din Regulamentul nr. 796/[2004] reprezintă o încălcare evidentă și suficient de gravă pentru a atrage răspunderea statului pentru prejudiciul pretins a fi fost cauzat prin hotărârea acelei instanțe.
- 136 Prezenta instanță nu face abstracție de faptul că, așa cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții, analiza condițiilor care permit stabilirea răspunderii unui stat membru pentru prejudiciile cauzate particularilor prin încălcări ale dreptului Uniunii care îi sunt imputabile trebuie, în principiu, să fie efectuată de instanțele naționale, conform îndrumărilor furnizate de Curte pentru a proceda la această punere în aplicare (Hotărârea din 30 septembrie 2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, punctul 100, Hotărârea din 4 octombrie 2018, Kantarev, C-571/16, EU:C:2018:807, punctul 95, Hotărârea din 29 iulie 2019, C-620/17, Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe).
- 137 Cu toate acestea, potrivit jurisprudenței Curții, răspunderea unui stat membru pentru prejudiciile cauzate printr-o hotărâre a unei instanțe naționale de ultim grad care încalcă o normă de drept al Uniunii nu poate fi angajată decât în cazul excepțional în care instanța națională de ultim grad a încălcat în mod vădit dreptul aplicabil.

- 138 De asemenea, pentru a stabili dacă există o încălcare suficient de gravă a dreptului Uniunii, instanța națională sesizată cu o cerere de despăgubire trebuie să țină seama de toate elementele care caracterizează situația care îi este prezentată, unul dintre acestea fiind și neexecutarea de către instanța națională în cauză a obligației sale de trimitere preliminară în temeiul articolului 267 al treilea paragraf TFUE (Hotărârea din 5 martie 1996, *Brasserie du Pêcheur și Factortame*, C-46/93 și C-48/93, EU:C:1996:79, punctul 56, Hotărârea din 30 septembrie 2003, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, punctele 54 și 55, precum și Hotărârea din 28 iulie 2016, *Tomášová*, C-168/15, EU:C:2016:602, punctul 25).
- 139 În cauza de față, s-a apreciat că, deși instanța de contencios administrativ, ca instanță națională de ultim grad, avea obligația de a solicita interpretarea CJUE cu privire la articolul 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], în caz contrar având obligația de a motiva această soluție prin prisma criteriilor enumerate de CJUE în cauza *Cilfit*, s-a limitat la a consemna faptul că aspectele invocate de reclamant nu necesită o interpretare cu titlu preliminar din partea CJUE, fără a detalia în vreun fel considerentele pentru adoptarea acestei poziții procesuale.
- 140 Cu toate acestea, s-a reținut că nu poate fi atribuit un caracter evident acestei încălcări, Tribunalul realizând o comparație între circumstanțele factuale ale speței de față și cele din cauza *Köbler*, privită ca punct de referință în dezvoltarea principiului răspunderii statului pentru încălcările dreptului Uniunii de către instanțele naționale.
- 141 Fiind chemată să examineze corectitudinea acestui raționament, care antamează, în esență, existența sau inexistența unor similitudini dintre cele două cauze din perspectiva condițiilor necesare pentru angajarea răspunderii statului, precum și faptul că s-a apreciat necesară și o interpretare din partea Curții cu privire la articolul 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/[2004], prezenta instanță apreciază că și cea de-a treia întrebare prezintă un caracter pertinent, Curtea de Justiție a Uniunii Europene aflându-se în cea mai bună poziție pentru a dezvolta și, eventual, reevalua cerințele statuate jurisprudențial cu privire la această formă de răspundere.

IV. Opinia părților asupra problemelor de drept ce urmează a fi supuse interpretării CJUE

- 142 Reclamantul BX a arătat că există o încălcare a dreptului Uniunii din partea instanțelor de contencios administrativ care, prin neaplicarea prevederilor articolului 20 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003, articolul 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004, au menținut o decizie administrativă emisă de APIA, prin care reclamantul era penalizat cu neacordarea plăților pe suprafață pentru anul 2007 pentru a pretinsă supradeclarare.
- 143 În accepțiunea reclamantului, datele sunt „faptic corecte” deoarece în plan real nu există niciun dubiu cu privire la acestea, problemele apărând în plan declarativ,

respectiv la identificarea și indicarea pe hărțile APIA a reperelor topografice existente pe teren.

- 144 Interpretarea sintagmei „date factice corecte” nu se poate face decât *stricto sensu*, adică doar în raport cu situația de supradecларare, nu și în raport cu situația unei identificări greșite, ce nu este penalizată nici în cuprinsul capitolului 1, nici în cuprinsul articolului 138 din Regulamentul (CE) nr. 1973/2004 sau în alt text al legislației Uniunii.
- 145 Dacă sintagma „date factice corecte” s-ar referi atât la declararea corectă a suprafeței, cât și la identificarea corectă a parcelei (a limitelor acesteia), fermierii s-ar afla în situația absurdă în care, deși au declarat corect parcelele deținute atât din punctul de vedere al suprafeței, cât și din punctul de vedere al localizării, ar primi subvenția nu în mod direct, ca urmare a îndeplinirii condițiilor cerute de lege, ci prin excepție, în sensul de a fi exceptați de la sancțiuni.
- 146 Considerentul (58) din preambulul Regulamentului (CE) nr. 796/2004 se regăsește, în esența sa, în cuprinsul articolului 68 alineatul (1) din regulament, redat prin sintagma „date factice corecte”, din punctul de vedere al suprafeței (nu există o situație de supradecларare între declarația fermierului și situația găsită ca reală), dar sunt eronate din punctul de vedere al identificării, situație ce este corectată prin compensarea între parcele/subparcele din aceeași grupă de culturi.
- 147 Paragraful al treilea al articolului 68 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 necesită o interpretare din punctul de vedere al efectelor aplicării alineatului (1). Întrucât se ajunge la rectificarea cererii de ajutor, s-ar putea considera că acest text intră în concurență cu articolul 15 din regulament, care reglementează modificarea cererii unice de solicitare a subvenției, și cu articolul 22 din regulament, care reglementează retragerea în totalitate sau în parte a cererii unice.
- 148 Dacă s-ar interpreta că și în cazurile prevăzute de articolul 68 din regulament, care are ca sferă de aplicare operațiuni administrative ulterioare depunerii cererii, ar opera termenele și condițiile menționate la articolele 15 și 22, atunci norma prevăzută de articolul 68 ar deveni inoperantă. În aceste condiții, chiar dacă fermierul a prezentat date factice corecte sau dovedește că nu este vinovat, el e totuși penalizat, situație total inechitabilă.
- 149 CJUE trebuie să aibă în vedere cumulul inacțiunilor statului din prezenta speță care, chiar dacă separat nu ar constitui o încălcare suficient de gravă, cumulat duc la o încălcare gravă, cu consecința prejudicierii reclamantului.
- 150 Intimatele statului român, prin Ministerul Finanțelor, și Curtea de Apel București nu și-au exprimat opinia cu privire la această chestiune.

V. Obiectul trimiterii preliminare

- 151 Având în vedere toate considerentele expuse anterior, prezenta instanță, din oficiu, consideră necesară sesizarea CJUE [OMISSIS]
- 152 [OMISSIS]
- 153 [OMISSIS]
- 154 [OMISSIS] [întrebările preliminare reluate în partea dispozitivă]
- 155 [OMISSIS] [aspecte de procedură]

PENTRU ACESTE MOTIVE ÎN NUMELE LEGII DISPUNE:

Din oficiu:

În temeiul articolului 267 al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, raportat la articolul 267 [primul paragraf] litera (b) din tratat, sesizează Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare și adresează Curții următoarele întrebări:

1. Articolul 20 alineatul (1) din Regulamentul [(CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din] 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori (în forma anterioară abrogării sale prin [Regulamentul (CE) nr. 73/2009]) reprezintă o normă a Uniunii Europene care conferă drepturi concrete persoanelor particulare, a cărei încălcare ar putea atrage răspunderea statului din cauza unei hotărâri a unei instanțe naționale de ultim grad de jurisdicție?
2. Noțiunea de „date factice corecte” prevăzută de articolul 68 alineatul (1) din Regulamentul [(CE) nr. 796/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de stabilire a normelor de aplicare a ecocondiționării, a modulării și a sistemului integrat de gestionare și control, prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003], se interpretează în sensul că include atât declararea corectă a suprafețelor de către agricultor, cât și identificarea corectă a parcelei exploatate, respectiv a limitelor acesteia?
3. În circumstanțele cauzei, omisiunea instanței naționale de ultim grad de jurisdicție de a sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene pentru interpretarea articolului 68 din Regulamentul nr. 796/[2004] reprezintă o încălcare evidentă și suficient de gravă pentru a atrage răspunderea statului pentru prejudiciul pretins a fi fost cauzat prin hotărârea acelei instanțe?

[OMISSIS]

[aspecte de procedură, semnături]